

KÄSIKIRJOITTAJAN ELEGANSSIA

Piirtäjät elävät oman päänsisällä, ja se on hyväksyttävä", sanoo käsikirjoittaja Pierre Christin. "Toivottavasti osa minusta elää elämänsä heissä."

Christin (s. 1938) on tämän hetken ranskalaisista sarjakuvakäsikirjoittajista monipuolisin. Häntä edelsivät Rene Goscinny (1928-77) ja Jean-Michel Charlier (1924-91).

Goscinny perusti Pilote-lehden ja koulutti lehdessään monet 1970- ja 80-lukujen arvostetuista sarjakuvantekijöistä. Asterix jää historiaan yhtenä harvoista sukupolvirajat ylittäneistä sarjakuvista.

Charlier tuotti valtavat määrät erityyppisiä käsikirjoituksia (Giraud, Hubiron, Jije, Buck Danny, Punaparta, Navaho, Haikaraläivä) silloin, kun lapset ja nuoret vielä lukivat sarjakuvia.

Christinin ja Mezieresin Valerian on lasten sarjakuvan ja aikuissarjakuvan välimaastoa, työt Enki Bilalain ja Annie Goetzingerin kanssa siirtymistä aikuissarjakuvaan. Christinin kaltaista laaja-alaista käsikirjoittajaa ei ole näkyvissä. Saattaa olla, ettei sellaista enää tulekaan. Sarjakuvan ylösisö on kasvanut - ja hajonnut samalla sirpaleiksi.

Sarjakuvia käsikirjoitetaan hyvin vaihtelevin tavoin. Tämä kirjoitus on yhteenveto, joka perustuu Enki Bilalain, Pierre Christinin, Annie Goetzingerin, Jacques de Loustalin, Lorenzo Mattottin, Jose Munozin, Miguelanxo Pradon, Carlos Sampayon ja Art Spiegelmanin haastatteluihin, jotka teimme Juhani Tolvasen kanssa Sarjakuvaa, rakastettuuni - Uuden sarjakuvan mestareita -kirjaa (Otava) varten.

"En katsonut voivani kirjoittaa miehille"

Me tunnemme sarjakuvat piirtäjien perusteella. Mutta miksi Christin tekee työtä kolmen erityyppisen piirtäjän kanssa.

Yhteistyö Mezieresin kanssa alkoi 1966. Syy

Valerianin syntyyn on arkinen: sarjakuvalla oli kysyntää.

Ensin kaksikko mielti lännensarjaa, mutta niitä oli riittämiin. Tieteissarjakuvia sen sijaan ei ollut, ja kun kumpikin piti science fiction -kirjoista, ratkaisu oli selvä. Moneen otteeseen on kerrottu, kuinka yhä jatkuvan Valerianin piti jäädä vain lyhyeksi kokoluksi.

Vuonna 1975 ilmestyi ensimmäinen Christinin ja Enki Bilalain yhteistyö. Kukaan ei ollut aiemmin tehnyt poliittista sarjakuvaa.

Annie Goetzingenille Christin esittäytyi 1970-luvun puolivälin tienoilla, koska "Enki ja Jean-Claude eivät pitäneet tytöistä, lapsista, huonekaluista järkevistä."

"Aloin olla turhautunut. Feminininen puoleni saattoi toimia kun kirjoitin novelleja mutta ei alkuunkaan toiminut sarjakuvissa. Oli tarinoita joita en katsonut voivani kirjoittaa miehille", Christin sanoo.

"Seurustelua piirtäjän kanssa"

Uselin sanotaan kaiken alkavan ideasta joka johtaa tekemiseen. Mutta Christinin kokemukset osoittavat, että raja ideoinnin ja tekemisen välillä liikkuu piirtäjistä riippuen. Ideointi on Christinin tapauksessa keskustelua piirtäjän kanssa, piirtäjän huomioon ottamista.

"Heidän piirrostyylinsä ovat hyvin erilaisia ja ihmisinä he ovat hyvin erilaisia."

Goetzingerin kanssa ajatustenvaihto on yhdessäolemistä jota kautta syntyy yhteinen tunto. "Jopa silloin kun valmistelimme tarinaa puhumme kaikista muusta: käymme syömässä, elokuvissa, teatterissa, tapaamme ystäviä."

Yksityiskohdat löytyvät usein vasta sulatella. "Seuraavana aamuna toinen soittaa ja toteaa, että se eilen nähty juttu olisi hyvä ottaa mukaan tarinaan tai esimerkiksi jonkun henkilön pukeutumiseen."

Tarinan idea on yhteinen, mutta työ ei synny

yhtenä kokonaisuutena.

"Teemme sitä kymmenisen sivua kerrallaan: Pierre kirjoittaa ja näyttää projektia, keskustelemme, sitten piirrän." Goetzinger ei halua Christinin puuttuvan piirtämiseen.

"Hän ei piittaa vaikka voisi olla keväät ja kukkia"

Bilalain kanssa kaikki on kerralla valmista. Tekeillä olevasta työstä puhutaan käsikirjoitusvaiheessa, mutta ei enää Bilalain piirtäessä.

"Bilal pystyy luomaan oman maailman kaikkensa käytännössä mistä tahansa mitä minä kirjoitan. Hän ei välttämättä

piittaa vaikka olen kirjoittanut että tällä kertaa voisi olla keväät ja kukkia. Hän tekee syksyn ja synkkää niin kuin tavallisesti."

"Mutta se toimii tekstin kanssa. Teksteissäni Bilalilla ei ole koskaan mitään muutettavaa." Mezieresin kanssa on aivan päinvastoin. Mezieres kuvaa tekemistä kiivaaksi syöttöpeliä. Christin joutuu muovaamaan myös tarinaa uusiksi piirtämisvaiheessa, koska "Mezieresin täytyy yrittää, yrittää ja taas yrittää eri vaihtoehtoja".

"Hän osaa piirtää vain pientä piperrystä"

Goetzinger ja Bilal tekevät sarjakuvia molemmat myös yksin, Goetzingerillä on lisäksi toinen käsikirjoittaja, espanjalainen Victor Mora. Seikkailusarja Felinan tekemisessä Goetzinger osallistuu myös tekstiyksityiskohtien niemiin. "Pidämme alvoriiniä joissa etsimme yhdessä vitsejä."

Muutaman kuukauden välein toisensa tapaavien Jose Munozin ja Carlos Sampayon yhteistyö on juttelua ja ideoiden palloittelua. Runko lyödään kasaan keskustelussa, ja tapaamisen pohjalta Sampayo kirjoittaa sanatar-

kan käsikirjoituksen, jossa dialogin lisäksi sekä miijöö että ilmapiiri on kuvattu ruutu ruudulta tarkasti.

"Piirtää hän ei osaa - vain pientä piperrystä", Munoz sanoo. Kuitenkaan kuvien ideasisältöön ei ole mitään lisättävää, vain lehtiotsikoiden kaltaisia yksityiskohtia.

Espanjalainen Miguelanxo Prado tekee osan sarjakuvistaan yksin.

Manuel Montano -tarinat syntyvät Fernando Lunan radiokuunnelmien pohjalta. Prado saa Lunalta käsikirjoitukset, ja täyden vapauden muuttaa sekä tekstejä että tapahtumapaikkoja. Oliennaista on ilmapiiri - Pradolle on tärkeintä luoda sarjakuvana uudelleen ydänsä lähetettyjen kuunnelmien tunneita.

Art Spiegelman käsikirjoitti Mausinsa itse. Biografinen suurteos syntyi 13 vuoden aikana, mutta yli 300-sivuinen tarina on isän ja pojan keskustelua lukuunottamatta perustaan aivan sama kuin 1970-luvun alussa syntyneessä neljän sivun esi-Mausissa.

Spiegelman sanoo, että ensin mietitään paljonko halutaan sanoa, sitten se miten se jaetaan lukuihin, sitten se paljonko sivulle mahtuu ja vasta sitten tulevat yksittäiset kuvat. Teksti vie Mausia eteenpäin, mutta kuvia Spiegelman sanoo piirtäneensä uusiksi jopa parisenkym-

mentä kertaa, koska tärkeintä on se että tarina kulkee sujuvasti.

"Pystyn järjestämään vain kuvat"

Italialainen Lorenzo Mattotti ajattelee samalla tavoin kuin Spiegelman. "Sarjakuvassa pitäisi mieltä tarkemmin sitä, miten se mitä halutaan sanoa pitäisi kertoa." Silti hänen sarjakuvansa ovat toista ääripäätä.

Mattottille sarjakuva on sarja päässä pyöriviä kuvia, jotka muodostavat tarinan. Vaikeinta on hahmottaa siltä, tärkeät kuvat tarinan eri kokonaisuuksien välille.

Esimerkiksi kuuluisin albumi Feux (Fires) syntyi Mattottille tyypilliseen tapaan li-

man tekstikäsikirjoitusta. Kuvat syntyivät muuten vauhdilla, mutta siitakohdissa Mattotti saattoi joutua pysähtymään pariksikin kuukaudeksi.

Teksti tuli vasta kun kuvakerronta oli valmis. Hän sanoo, ettei edes osaa tehdä tekstiä. "Kun minulla on idea, pystyn järjestämään vain kuvat. Kun kirjoitan jotain, niin siihen ei synny tarinaa."

Mattotti tekee sarjakuvia myös lapsuudenystävänsä, käsikirjoittaja Jerry Kramskyn kanssa. Tulos on ironisempi ja hauskempi, menetelmä on ehkä mekaanisempi ja vähemmän alitajuinen, mutta tekojärjestys on sama. "Päätämme yhdessä mistä teemme tarinan, puhumme siitä paljon, suunnittelemme sivujen järjestyksen, leikkauksen. Sen jälkeen piirrän, ja hän synnyttää tekstin vasta viimeiseksi."

Puhekuplat ikään kuin "liimataan päälle", ja teksti voi olla ironista, kommentoivaa.

Jacques de Loustal ja hänen hovikäsikirjoittajansa Phippe Paringaux toimivat hyvin pitkälle samalla tavoin. Tarina syntyy sivujen leikkausta myöten yhdessä. Paringaux tekee tekstin jälkikäteen, puhakuplia ei käytetä, teksti kulkee ruutuun alla kuin kertojana, dialogia on hyvin vähän.

Loustal on kokeillut muita käsikirjoittajia, mutta useimmiten tekoitaa on ollut hänen kannaltaan epätydyttävää. Esimerkiksi kirjailija Jerome Charynin kanssa ei syntynyt kontakteja, Charyn lähetti valmiin käsikirjoituksen joka tulvi dialogia.

"Kuva ei ole vain kuva"

Pierre Christille syyt tehdä työtä eri piirtäjien kanssa ovat vuosien aikana hionut neet hyvinkin seikkaperäisiksi. "Annie Goetzingerilla on staattinen piirrostyyli, hän ei tosiasialla ole kiinnostunut liikkeestä. Sen

puolestaan monet miehet tekevät erinomaisen hyvin, mutta eivät ole oikein hyviä staattisissa kohtauksissa", Christin sanoo. "Sarjakuvahan on liikkeen kuvaamista ja

ajan kulumisen esittämistä, mutta olen myös kiinnostunut pienten, ei välttämättä toisilnsa liittyvien kohtausten tekemisestä. Se on yksi mukavista puolista, joita hänen kanssaan voi tehdä."

Bilalin kanssa Christin on tehnyt viime vuosina enemmän muuta kuin sarjakuvaa: elokuvan, kuvakirjan Coeurs Sanglaints (Vertavuotavat sydämet) ja kahdeksansivuisen epilogin Metsästysretki-albumiin, joka on poliittisen sarjakuvan laintaulu. Kuvista ja tekstistä - ei sarjakuvasta - muodostuva epilogi kertoo, mitä tapahtui kommunistijohtajille sitten kun profetia oli toteutunut.

"Sarjakuvamuoto sopi maailmaan, joka oli hajoamassa palasiksi. Nyt se on kuollut maailma ja itälehdistö kertoo tarinoita, jotka me kerroimme Metsästysretkessä 1980-luvun alussa."

"On käsikirjoittajan eleganssia ettei aina käytä samoja vanhoja hyviä trikkejä. Mutta sarjakuvassa on olennaista, että taiteilijan käsitys kuvattavasta kohteesta on aina erilainen. Elokuvissa kuva on vain kuva, kameralla on usein kohde jollain tavalla vahingossa. Kun esimerkiksi sarjakuvassa taiteilija kuvaa jotain kaupunkia taustalla, niin kuvasta näkyy käsitys, joka on aina erilainen. Juuri tästä nautin sarjakuvassa."

Petri Kempainen

Kirjoituksessa mainittujen tekijöiden albumeista:

suomeksi:

Christin - Mezieres: Valerian-sarja

Christin - Bilal: Metsästysretki, Koston veljekunta

Paringaux - Loustal: Barney'n blues

Sampayo - Munoz: Billie Holiday, Alack Sinner, Joen baari

Spiegelman: Maus I-II

englanniksi

Mattotti: Fies

ruotsiksi

Christin - Goetzing: På egna spår

ranskaksi

Christin - Bilal: Coeurs Sanglaints (*)

Christin - Goetzing: Charlotte et Nancy

Charyn - Loustal: Les Freres Adamov

Kramsky - Mattotti: Doctor Nefasto (*),

Murmure

Luna - Prado: Manuel Montano (*)

Mora - Goetzing: Felina

*-merkitystä on suomennettu novelli

Sarjakuva, rakastettu kirjassa

NiZe Fuckin' CHRISTMAS

JOUULUINEN KUVAKIRJA JOULUN-VIIHAAJILLE...

SATAN CLAUS PILAA GNZIN PERHEEN JOULUN.

15 MARKKALLA 9LI 40 (AS)

SIVIA HUPIA!

TILAA HETI, NIIN SAAT

JEFF IN

KAVANU PÄÄLLE!

OSOITTESSA:

SAMI MÄKILÄINEN

KESKILANVAITE

74 A7, 08150

LOHJA

PUKKI TULEE

...mutkos tanni
...postaminoto
...taminutost
...viihkeitä

PIKKUPOSSU NAKKISORMI
-kiva runokirja kuvineensa

Sisältää 30 A7-sivua.
5FIM/kpl, mukana p&p.

J. Pohjonen
Rusthollinkatu 5 B 20
08200 Lohja

kiitos ja miellyttävää
päivänjatkoa.

gokooma 10mk
3/92

P.O. Box 83
83601 OUTOKUMPU
FINLAND

TILAUS-KORTTI

GOKOONIA
Perustettu 1990. Omistautunut pienlehtikulttuurin esilletuomiseen. Pienlehtiesittelyjä, haastatteluja, arvioita myös novelleille, sarjakuvia, runoja ilmestyy 4 krt/vuosi.

H-HETKI
Monipuolinen alakulttuurin lukenisto. Sisältää punk/hc-bändien haastatteluita, arvioita liveja, toimintaa ym.
Ilmestyy n. 4 krt/vuosi

NÄRE
Mikko Asperin mukavia sarjakuvia aakkuvia. Piirtäjälehjälukijoiden tältä rajoitettuna painatustelma!

POIKKEUS
Päiteiden tyttölasten toimittama vaihtoehtojulkaisu. Kannenottaja, arviot, live... Poikkeavan rohkean osakohdittien.
Ilmestyy 6 krt/vuosi

TATSI Q
Tuottelijan Mikko Asperin toinen osakustannusjulkaisu erikokoisessa koossa. Piirroksia ja sarjakuvia, kiehtovasti.

gokooma
P.O. Box 83
83601 OUTOKUMPU
FINLAND